

V.U. en afzender
Filip Lanszweert
Boezingestraat 81
8906 Elverdinge

Tijdschrift - Toelating
gesloten verpakking
3000 Leuven 1

België - Belgique
P.B./P.P. 2/111
3000 Leuven 1

Afgiftekantoor 3000 Leuven mail | P608386

dierenartsen wereld

252

European Veterinary Magazine

Maandelijks tijdschrift voor diergeneeskunde

September 2026

Find us on
Facebook

**Ooraandoeningen bij het konijn:
van oorsmeer tot bullitis**

**Retrobulbair lymfoom
bij een 10 jaar oude kater**

en verder

Multicentrisch lymfoma ten gevolge van de ziekte van Marek in een kip | Al 35 jaar de
onzichtbare zekerheid in uw praktijk: Waarom de juiste microchip het verschil maakt |
Samen werken aan duurzame wormcontrole bij herkauwers in België | ...

Samen werken aan duurzame wormcontrole bij herkauwers in België

Johannes Charlier¹, Leen Lietaer², Edwin Claerebout³

¹Kreavet, Kruibeke, ²Afdeling Landbouw en Maatschappij, ILVO, Merelbeke, ³Laboratorium voor Parasitologie, Faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Gent, Merelbeke

VORMEN WORMINFECTIES NOG EEN PROBLEEM?

In een context waar jaarlijks nieuwe epidemiologische ziekten zoals blauwtong, epizoötische hemorragische ziekte of IBR (opnieuw) de kop opsteken en de agenda bepalen (Iscaro et al., 2021; Barua et al., 2025), is er de laatste jaren minder aandacht voor worminfecties en duurzame wormcontrole. Dat toonde een noden-analyse op basis van interviews en workshops bij meer dan 300 Europese veehouders en dierenartsen ook aan bij het begin van het SPARC-project (Toczé et al., 2025). Het bewustzijn over anthelminticum-resistentie en de bewuste adoptie van duurzame wormcontrolepraktijken is over het algemeen laag.

Bovendien zijn er voldoende anthelmintica op de markt, wordt minder begrazing toegepast op onze rundveebedrijven, en veroorzaakt de klimaatverandering frequentere lange droogteperiodes, waardoor

worminfecties schijnbaar geen probleem meer zijn. Ongepubliceerde gegevens en feedback uit de labo's wijzen er inderdaad op dat in de melkveesector maagdarmworminfecties afnemen en dat ook leverbot en pensbotinfecties minder vaak optreden dan vroeger. Zo is er over de laatste 10 jaar een dalende tendens in Vlaanderen in het tankmelkantstofgehalte tegenover maagdarmwormen (Jo Maris, Boehringer Ingelheim, persoonlijke communicatie), en blijven de gemiddelde pepsinogeengehaltes bij eerste weideseizoensdieren op veel bedrijven al jarenlang laag (Charlier et al., 2010). Dit toont aan dat er op veel bedrijven opportuniteiten zijn om het anthelminticumgebruik te rationaliseren in plaats van blindelings preventief te ontwormen.

Op 3 juni vond de tweede SPARC-BE meeting plaats. Organisaties uit Vlaanderen en Wallonië kwamen samen om ervaringen uit te wisselen rond duurzame wormcontrole bij herkauwers. Het initiatief kadert binnen het Europese praktijknetwerk SPARC waar veehouders, dierenartsen, de geneesmiddelenindustrie, adviseurs en onderzoekers samen oplossingen zoeken om wormmiddelen duurzaam te gebruiken en anthelminticumresistentie te vertragen.

Nochtans blijft de endemische problematiek van worminfecties op elk veebedrijf aanwezig waar dieren op de weide staan. Wanneer de infectiegraad te hoog oploopt, kan dat resulteren in productiedalingen, ziekte en soms zelfs sterfte. Zo zien we in andere regio's (vb. Wallonië; Jo Maris, persoonlijke communicatie) of sectoren (vb. schapen, kleine cameliden), geen dalende tendens, maar zelfs een toename van wormgerelateerde problemen (vb. haemonchose bij schapen, parasitaire infecties als

voornaamste oorzaak van sterfte bij alpaca's (DGZ, 2025)). De economische kost (kost van productieverliezen en anthelminthica) voor de veeteeltsector is niet goed zichtbaar, maar reëel: in België per jaar naar schatting € 22 miljoen bij melkvee, € 19 miljoen bij vleesvee en bijna € 1 miljoen bij schapen en geiten (Charlier et al., 2020). Voldoende aandacht voor worminfecties blijft dus belangrijk als basisvoorwaarde voor een goede diergezondheid en productiviteit, inclusief het nastreven van een goede vaccinatie-respons tegenover andere ziekten (Freire en Capozzo, 2026).

TIJD VOOR ACTIE: SPARC PRAKTIJKNETWERK

Mogelijk wordt wormcontrole in de toekomst moeilijker dan voorheen. Enerzijds wordt de epidemiologie minder voorspelbaar door de klimaatverandering en frequentere extreme weersomstandigheden. Anderzijds daalt de efficiëntie van de beschikbare ontwormingsmiddelen door anthelminthicumresistentie (de Graef et al., 2013). Een uitgebreide review schatte het voorkomen van resistentie in Europa tegenover macrocyclische lactones, de meest gebruikte klasse van antiparasitaire

geneesmiddelen, rond de 30% bij runderen en schapen, en 44% bij geiten (Rose Vineer et al., 2020). Een studie bij schapen in Vlaanderen detecteerde resistentie tegen macrocyclische lactones op 7 van 20 onderzochte bedrijven, terwijl op alle onderzochte bedrijven benzimidazole-resistentie voorkwam bij *Haemonchus* en/of *Teladorsagia* (Claerebout et al., 2020). Ook bij runderenmatoden werd resistentie tegen macrocyclische lactones aangetoond in Vlaanderen (El-Abdellati et al., 2010; Thenaers, 2022). Daar bovenop komt nog een toenemende maatschappelijke bezorgdheid omtrent de gevolgen van anthelminthicumresiduën die in de omgeving uitgescheiden worden via de urine of de feces voor vrijlevende organismen in water en bodem (Saeed et al., 2024). Een pro-actieve aanpak dringt zich dus op met als vraag: hoe kunnen we in de toekomst op duurzame wijze worminfecties beheren en gebruik blijven maken van efficiënte wormgeneesmiddelen?

Hiertoe werd het Europese praktijknetwerk SPARC – 'Sustainable Parasite Control in Grazing Ruminants' opgericht (<https://wormsparc.com>). Binnen SPARC komen veehouders, dierenartsen, adviseurs, onderzoekers en andere belanghebbenden samen rond duurzame wormcontrole met een gemeenschappelijk doel: samen oplossingen uitwerken, testen en communiceren. Zo vonden er al 7 uitwisselingen plaats tussen veehouders en dierenartsen uit verschillende landen, wordt de haalbaarheid van duurzame wormcontrolepraktijken uitgetest op meer dan 200 pilootbedrijven en werd er een kennisuitwisselingsplatform ontwikkeld (<https://wormsparc.com/#kep>) met gratis praktijksamenvattingen, korte video's en podcasts. Pilootbedrijven in België nemen deel via het Wormtool project (<https://wormtool.be/>) (UGent, ILVO, Inagro), het Wormwise platform van Kreavet of via de geassocieerde organisaties DGZ, ARSIA, Centre de Recherche Ovine en Natagriwal.

MAND VOL OPTIES

In de visie van SPARC blijven anthelminthica de sluitsteen van effectieve en duurzame wormcontrole. Deze geneesmiddelen zijn noodzakelijk om de gezondheid, welzijn en productiviteit van onze veestapel te

garanderen. Echter, om de werkzaamheid van de anthelminthica te behouden moeten ze zo rationeel en duurzaam mogelijk worden ingezet. We gaan dus meer gebruik moeten maken van diagnose en beslissingsondersteunende tools om de noodzaak van behandeling aan te tonen en doelgerichter te behandelen. Bovendien zal meer moeten ingezet worden op complementaire beheeropties die de noodzaak voor anthelminthicumgebruik kunnen verminderen, zoals doordacht weidebeheer, gebruik van gewassen of voederadditieven met geneeskrachtige eigenschappen, genetische selectie, nematofage fungi en vaccins. Deze verzameling aan complementaire beheeropties noemen we de 'Mand vol opties' (Basket of Options') (COMBAR, 2026). Binnen SPARC werd dit algemeen concept vertaald in 26 concrete protocols voor wormbestrijding die momenteel worden uitgetest op de pilootbedrijven. Enkele voorbeelden:

- doelgericht behandelen op basis van een beslisboom, tankmelkantistofbepaling, of wormtellingen;
- het toepassen van de eitelreductietest ('faecal egg count reduction test') om resistentie op te sporen en het behandel-schema aan te passen;
- het gericht bijvoederen van tanninerijke voederkorrels;
- het toepassen van een strikte weiderotatie
- een combinatie van deze maatregelen.

De keuze voor één van (of combinaties van) deze duurzame wormcontrolemaatregelen wordt o.a. bepaald door de diersoort (rund, kleine herkauwers), het toegepaste graasbeheer en de geografische context (bv. mediterraan versus Atlantische regio) die mee de epidemiologie van de worminfecties bepalen.

NODEN EN PERCEPTIES

De vraag stelt zich of zo'n doelgerichte, multimodale wormcontrole op maat van het individuele bedrijf praktisch haalbaar is. Deze aanpak zal alleszins meer moeite kos-

ten dan een routinematige jaarlijkse behandeling op een vast tijdstip. Initiële feedback uit de SPARC pilootbedrijven toont aan dat er ook 'beloningen' zijn: een betere kennis van de gezondheidsstatus van het bedrijf door meer diagnose, meer betrokkenheid van de veehouder bij parasietencontrole en een sterkere veehouder-dierenartsrelatie. Kijkend naar de toekomst om hiermee aan de slag te gaan, hechten veehouders groot belang aan informatie-uitwisseling van persoon tot persoon en aan geharmoniseerde adviezen tussen de verschillende erfbetreders. Oplossingen voor dierenartsen moeten in de eerste plaats praktisch zijn of een betere communicatie met de veehouder tot stand brengen. Andere adviseurs willen meer praktische informatie over weidemanagement als beheersmaatregel en meer uitwisselingen met de dierenarts en onderzoeksinstituten. Alle belanghebbenden waren vragende partij voor duidelijke richtlijnen voor goede praktijken en technische hulpmiddelen die deze goede praktijken mogelijk en praktisch maken. Daar zet SPARC op in. Zo zijn er bijvoorbeeld:

- De Wormtool-beslisboom die op basis van weidemanagement en voorafgaand anthelminticumgebruik het risico op worminfectie inschat voor een kudde jongvee en gebaseerd op deze risicoschatting ontwormingsadvies geeft.
- Wormwise® dat een adviesrapport genereert op basis van tankmelkonderzoek (volwassen vee) of wormetelling of pepsinogeenbepaling bij jongvee en maandelijks een infectierisico-kaart publiceert.
- FECCheck, om fecale eitellingen en de eitelreductietest te interpreteren.

HET JUISTE MOMENT

Terwijl onderzoek naar anthelminticumresistentie en naar alternatieven voor of doelgerichte toepassingen van medicamenteuze ontworming al decennialang aan de gang is, vonden de oplossingen die vanuit de wetenschap ontwikkeld werden maar zeer geleidelijk ingang in de praktijk (Vande Velde et al., 2018). SPARC brengt deze verschillende werelden samen en we zien dat de neuzen langzaam in dezelfde

richting gaan wijzen. Een enquête bij > 1000 veehouders en dierenartsen over Europa toonde aan dat meer dan 70% van de veehouders en dierenartsen geloven in de economische haalbaarheid van duurzame praktijken voor wormcontrole (Mwangi et al., 2026). Een meerderheid geloofde ook in de voordelen van meer diagnostiek in plaats van onmiddellijk te behandelen. Dierenartsen waren over het algemeen positiever dan veehouders.

In België zijn al heel wat organisaties actief bezig met duurzame wormcontrole. Zo zijn er het labo- en monitoringswerk van DGZ en ARSIA, de workshop "Leer zelf mest onderzoeken" voor schapenhouders van DGZ, het advieswerk van Natagriwal rond duurzaam anthelminticumgebruik om bedrijven te "vergroenen", de innovaties en ondersteuning in diagnose en correct anthelminticumgebruik van de medicijnproducenten (met deelname van o.a. Zoetis, Boehringer Ingelheim, Ceva en MSD), het praktijk- en kenniswerk van Inagro en Agentschap Landbouw en Zeevisserij en de nieuwe onderzoeksprojecten naar moleculaire tests voor anthelminticumresistentie (UGent en Kreavet, gefinancierd door FOD Volksgezondheid) en genetische selectie voor wormresistente schapen (KU Leuven en DGZ, gefinancierd door VLAIO).

SPARC brengt al die initiatieven en andere belanghebbenden samen door de organisatie van een jaarlijkse SPARC-BE meeting. Uitwisselingen over de activiteiten van de verschillende partners kunnen leiden tot extra impact en nieuwe ideeën. De grote interesse in en het positieve onthaal van deze netwerkmeeting, toont aan dat dit het juiste moment is om door te werken, zowel met adviezen voor praktijkactoren als richting beleid.

CONCLUSIE

Duurzame wormcontrole is geen hot item, maar verdient onze blijvende aandacht om de gezondheid van de grazende veestapel te garanderen, economische verliezen te vermijden en proactief mee te werken aan een duurzame veeteelt. Anthelminticumresistentie is "here to stay" en hiermee bewust omgaan is noodzakelijk om de efficiëntie van

de beschikbare wormmiddelen te blijven garanderen. SPARC bouwt hiervoor in Europa aan praktijknetwerken waar veehouders, dierenartsen, onderzoekers en andere belanghebbenden ervaringen kunnen uitwisselen. Om samen vooruit te gaan en de toekomst van deze netwerken te garanderen nodigen we ieder die geïnteresseerd is uit op het finale event van het SPARC-project op **4 December in Brussel**. Volg SPARC (@wormsparce) op de sociale media om op de hoogte te blijven of contacteer alvast één van de auteurs. ●

Financieringsverklaring

SPARC (www.wormsparc.com) is een thematisch netwerk gefinancierd door de Europese Unie.

**Sustainable PARAsite Control
in Grazing Ruminants**

Referentielijst verkrijgbaar op aanvraag bij de redactie